

References

1. Ahmet Tolga Turker. Geopolitics of Caspian Oil and Gas / A. T. Turker // International Journal of Social Sciences and Humanity Studies. – 2012. – Volume 4. – №1. – P.33–42.
2. David Hoffman. The Dead Hand: The Untold Story of the Cold War Arms Race and Its Dangerous Legacy / D. Hoffman. – Knopf Doubleday Publishing Group. – New York, 2009. – 496 p.
3. Eugene Rumer, Dmitri Trenin, Huasheng Zhao. Central Asia: Views from Washington, Moscow and Beijing / E. Rumer, D. Trenin, H. Zhao. – Armork. – New York, 2007. – 224 p.
4. Global Responses to Terrorism: 9/11, Afghanistan and Beyond / [edited by Mary Buckley and Rick Fawn]. – Routledge. – New York, 2003. – 334 p.
5. Graham E. Fuller. Central Asia. The New Geopolitics / G. Fuller. – National Defense Research Institute. – Santa Monica, 1992. – 86 p.
6. Hsiang-tao Hsu. Challenges to the U.S.'s Strategic Interests in Central Asia / H. Hsu // Tamkang Journal of International Affairs. – October 2005. – Volume IX. – №II. – P.121–166.
7. Iftekarul Islam. The U.S. Role and Policy in Central Asia: Energy and Beyond / I. Islam // The Arts Faculty Journal. – July 2010 – June 2011. – P.33–51.
8. In the Tracks of Tamerlane: Central Asia's Path to the 21st Century / [edited by Dan Burghart & Theresa Sabonis-Helf]. – Institute for National Strategic Studies. – Washington, D.C., 2004. – 478 p.
9. Jacqyelin K. Davis, Michael J. Sweeney. Central Asia in U.S. Strategy and Operational Planning: Where Do We Go From Here? / J. Davis, M. Sweeney. – The Institute for Foreign Policy Analysis. – Washington, D.C., February 2004. – 83 p.
10. Li Lifan, Ding Shiwu. Geopolitical Interests of Russia, the U.S. and China in Central Asia / Li Lifan, Ding Shiwu // Central Asia and the Caucasus. – 2004. – №3 (27). – P.139–146.
11. Manoj Kumar Mishra. Afghanistan and US Interests in Central Asia / M. K. Mishra // Journal of Eurasian Studies. – July – September 2013. – Volume V. – Issue 3. – P.78–91.
12. Marat Tazhin. The Geopolitical Role of the Main Global Players in Central Asia / M. Tazhin // American Foreign Policy Interests. – 2008. – №30. – P.63–69.
13. Michael Mayer. US Grand Strategy and Central Asia: Merging Geopolitics and Ideology / M. Mayer. – Defence and Security Studies. – Oslo, 2008. – 143 p.
14. Michael Rywkin. What is Central Asia to Us? / M. Rywkin // American Foreign Policy Interests. The Journal of the National Committee on American Foreign Policy. – 33:5. – 2011. – P.222–229.
15. Stobdan P. Central Asia. Democracy, Instability and Strategic Game in Kyrgyzstan / P. Stobdan. – Pentagon Press. – New Delhi, 2014. – 276 p.
16. Rajan Menon. The New Great Game in Central Asia / R. Menon // Survival. – Summer 2003. – Volume 45. – №2. – P.187–204.
17. Robert G. Sutter. The United States in Asia / R. Sutter. – Rowman & Littlefield Publishers. – Plymouth, 2008. – 330 p.
18. S. Neil MacFarlane. The United States and Regionalism in Central Asia / N. MacFarlane // International Affairs. – 80, 3 (2004). – P.447–461.
19. Shahram Akbarzadeh. Uzbekistan and the United States. Authoritarianism, Islamism and Washington's Security Agenda / S. Akbarzadeh. – Zed Books. – L., 2005. – 166 p.
20. Swante E. Cornell. The United States and Central Asia: In the Steppes to Stay? / S. Cornell // Cambridge Review of International Affairs. – July 2004. – Volume 17. – №2. – P.240–251.
21. Abdullo R. Politika SSHA v Tadjikistane: ot priznaniya nezavisimosti k partnerstvu / R. Abdullo // Tsentralnaya Aziya i Kavkaz. – 2007. – №4 (52). – S.82–90.
22. Jeffri Mankoff. Politika SSHA v Tsentral'noj Azii posle 2014 goda / J. Mankoff // Pro et Contra. – Yanvar' – April' 2013. – S.41–57.
23. Kazantsev A. A. Politika stran Zapada v Tsentral'noy Azii: proekty, dilemmy, protivorechiya: [monografiya] / A. Kazantsev. – MGIMO-universitet. – M., 2009. – 186 s.
24. Laumulin M. T. Tsentral'naya Aziya v zarubezhnoy politologii i mirovoj geopolitike. Tom III. Geopolitika i mezhdunarodnye otnosheniya (vtoraya polovina XX – nachalo XXI veka) / M. Laumulin. – Almaty: KISI pri Prezidente Respubliki Kazakhstan, 2009. – 280 s.
25. Laumulin M. Tsentral'noaziatskaya politika SSHA pri prezidentstve B. Obamy / M. Laumulin // Tsentral'naya Aziya i Kavkaz. – 2010. – T.13. – Vyp.4. – S.47–61.
26. Levyk B. Postradyan'ski respubliky Tsentral'noji Azii v umovah geopolitychnyh vyklykiv naprykintsi XX – na pochatku XXI st. / B. Levyk. – Donets'k: TOV «Shidnyi vydavnychiy dim», 2014. – 188 s.
27. Otruschenko I. V. Kazakhstan – SSHA: stratehichniy partnerskiy dialoh / I. Otruschenko // Shodovodstvo. – K., 2012. – №60. – S.123–134.
28. Tryhub O. P., Ryzhykova A. Y. Suchasni doktryny ta kontseptsii zovnishnyoi polityky SSHA schodo Tsentral'noji Azii / O. Tryhub, A. Ryzhykova // Molodiy Vcheniy. – Lyutyi 2015. – №2 (17). – S.179–182.
29. Tsentral'naya Aziya segodnya: vyzovy i ugrozy / [pod red. K. L. Syroyezhkina]. – Almaty: KISI prii Prezidente Respubliki Kazakhstan, 2011. – 456 s.

Mingazutdinova G. I., graduate student, Kyiv National Taras Shevchenko University (Ukraine, Kyiv), darthzpezh@i.ua

Explaining the policy of the USA towards Central Asia in the end of XX – early XXI centuries in scientific works

The article touches upon the degree of scientific development of one of the United States' policy directions, that of Central Asian, in Ukrainian and foreign science. The cross light of bilateral relations between the USA and post-Soviet Central Asian states in a course of shifting American strategy towards the region have been analyzed. This article aims to characterize the actual scientific works and to mark the further scientific tasks on the topic. The methodological basis of the research is presented by the pluralistic, historic and objectivity concepts. Given the fact that the presented issue is being generally described by the political science, the basic conclusion is the necessity to develop the problem ultimately in historic science.

Keywords: The USA, Central Asia, monograph, scientific paper.

Мингазутдинова Г. И., аспірантка, Київський національний університет ім. Тараса Шевченка (Україна, Київ), darthzpezh@i.ua

Освещение политика США в Центральной Азии в конце XX – начале XXI вв. в научной литературе

Статья посвящена степени исследования одного из направлений внешней политики США, центральноазиатского, в украинской и зарубежной научных работах. Проанализировано освещение двусторонних отношений США со странами постсоветской Центральной Азии в научных изданиях в ходе изменения американской стратегии относительно региона. Целью данной статьи является характеристика имеющихся научных работ и обозначение задания дальнейшего научного поиска по данной теме. Методологической основой исследования являются принципы историзма, объективности и плюрализма. Основным выводом является необходимость развития данной темы в первую очередь в исторической науке, поскольку в основном предложенную тематику рассматривают с политологической точки зрения.

Ключевые слова: США, Центральная Азия, исследования, монография, научная статья.

* * *

УДК 316.774:32.019.51(73+47+57)

Покляцька В. В.,
провідний архівіст, Центральний державний
кінофотофоноархів України ім. Г. С. Пшеничного
(Україна, Київ), lera_nvck@mail.ru

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПРЕСИ ЯК ДЖЕРЕЛА ДЛЯ ВИВЧЕННЯ «ОБРАЗУ ВОРОГА» В АМЕРИКАНСЬКО- РАДЯНСЬКИХ ВІДНОСИНАХ У 1980-Х РР.

Охарактеризовано найбільш масові та популярні періодичні видання США та СРСР, які надають можливість дослідити «образ ворога» та його еволюцію в американсько-радянських відносинах упродовж 1980-х рр. Розкрито інформативні можливості таких американських видань як «The Washington Post», «The New York Times», «The Wall Street Journal», «Time», «Newsweek». Серед радянських видань увагу приділено таким як «Правда», «Известия», «Труд», «Аргументы и факты». Висвітлено основні функції преси, як то: комунікативна, безпосередньо-організаторська, соціально-орієнтована, культурно-формулююча, рекламно-довідкова, рекреативна. Автор дійшов висновку, що наявність як текстових, так і ілюстрованих матеріалів дає змогу виявити основні категорії, якими характеризувався протилежна наддержавна і одночасно прослідкувати візуалізацію цього образу. Популярність аналітичних та художньо-публіцистичних матеріалів на сторінках американської та радянської преси у роки Холодної війни забезпечує можливість дослідити ставлення до іншої сторони.

Ключові слова: преса, США, СРСР, американсько-радянські відносини, «образ ворога».

Засоби масової інформації не менше небезпечні, ніж засоби масового знищення
Каница П. Л.

В історичних дослідженнях преса як джерело відіграє важливе значення. Її цінність зумовлюється тим, що окрім офіційної інформації, фактів і наукових аргументів, вона містить і матеріали, в яких знаходить відображення особисте ставлення автора, його оцінки і емоції стосовно того чи іншого питання, що додатково відображає ту історичну епоху, в яку та чи інша публікація створювалася. Окрім того, преса є одним з джерел формування громадської думки. Вона відображає ступінь зацікавленості суспільства тими чи іншими проблемами, дозволяє виділити актуальні питання для суспільства у різні періоди, прослідкувати суспільно-політичні настрої.

Саме тому періодичні видання є важливим джерелом для дослідження певних вирішальних періодів історії як окремих країн, так і міжнародних відносин. Так, при вивченні американсько-радянського протистояння у роки Холодної війни, ретельний аналіз тогочасної преси має бути важливою складовою історичних наукових розвідок. Це пов'язано з тим, що у період глобальної конфронтації США та СРСР преса, як і інші види ЗМІ, відіграла роль своєрідної ідеологічної зброї. Одним з головних завдань періодичних видань і всіх інших засобів впливу на масову свідомість було висвітлення переваг способу життя і цінностей власного суспільства на протиположний, ворожого образу протилежної наддержави.

Метою дослідження в рамках даної статті є спроба узагальнити та охарактеризувати інформаційний потенціал преси як джерела для дослідження «образу ворога» в американсько-радянських відносинах у 1980-х рр. Цей період обраний для дослідження у зв'язку з тим, що в останнє десятиліття Холодної війни відбулася еволюція відносин США – СРСР від загострення до наступного порозуміння. Це знайшло своє відображення на шпальтах як американських, так і радянських видань, що дозволяє історикам отримати додаткові характеристики того періоду.

Питання ролі ЗМІ в цілому, і преси зокрема, у роки Холодної війни привертало увагу багатьох дослідників. Серед американських істориків, які займалися даною тематикою, слід згадати Н. Е. Бернхарда, А. Роксбурга тощо. На вивчення ролі преси у формуванні образу протилежної наддержави спрямували свою увагу і російські науковці, зокрема О. Л. Сітнікова, Н. М. Бонцевич, А. С. Белоконева. Дослідники проаналізували образ протилежної наддержави на сторінках американської та радянської преси, який сформувався у перші роки Холодної війни. Українські дослідники, враховуючи особливості розвитку історичної науки в Україні в роки незалежності, зосередили увагу на дослідженні преси як типу історичного джерела та її значенні для дослідження окремих періодів історії України, а не міжнародних відносин. Серед них відзначимо Г. Я. Рудого, В. П. Тельвак, Д. М. Титаренка.

Для кращого розуміння преси як історичного джерела необхідно звернути увагу на основні функції, які вона покликана виконувати. Так, Є. П. Прохоров, доктор філологічних наук, заслужений професор факультету журналістики МДУ ім. М. В. Ломоносова, виділив наступні функції ЗМІ, у тому числі і преси: комунікативна

(тобто, функція спілкування, налагодження контакту), яка проявляється у визнанні аудиторією певного видання «своїм», а з боку видання – відбувається відбір і корекція матеріалу в залежності від запитів і настроїв «своєї» аудиторії; безпосередньо-організаторська (регулятивна, контролююча) – вплив на діяльність посадових осіб і соціальних інститутів; соціально-орієнтуюча (ідеологічна) – вплив на суспільну думку від звичайного надання інформації про факти до впливу на світобачення, ціннісні орієнтації аудиторії; культурно-формуюча (освітньо-виховна) – формування політичної культури, економічні знання, етичне та естетичне виховання; рекламно-довідкова – задоволення загальних потреб і інформаційне забезпечення аудиторії стосовно загально побутових питань; рекреативна – забезпечення потреб у розвагах, зняття напруги, отримання задоволення [1].

Слід враховувати, що повний набір зазначених функцій ЗМІ можуть виконувати лише у країнах з демократичним режимом. Так, у 1980-х рр. в США преса виконувала всі ці функції. В СРСР, в силу політичних традицій, в умовах комуністичного режиму, преса була покликана виконувати лише окремі з вище перелічених функцій, а саме: соціально-орієнтуючу, культурно-формуючу, рекреативну.

Цінність щоденної преси як джерела для дослідження «образу ворога» в американсько-радянських відносинах у 1980-х рр. зумовлюється декількома факторами. На сторінках щоденних періодичних видань публікувалася інформація про події попереднього дня. У випуску ранкової преси можна було ознайомитися з найактуальнішими подіями державного і міжнародного масштабу, що дає можливість простежити еволюцію у висвітленні інформації стосовно іншої наддержави.

Періодичні видання є важливими джерелами для вивчення минулого через те, що вони дозволяють простежити комплексність тієї інформації, яку отримувач читач у пресі, дізнаючись про різні сфери суспільного життя держави і міждержавних відносин. Так, у пресі відображаються питання політичної, економічної, соціальної, культурної сфер. У розрізі дослідження образу протилежної наддержави у США та СРСР у 1980-х рр. можна виділити п'ять основних сфер суспільного життя, стосовно яких висвітлювалася інформація на шпальтах періодичних видань, а саме: політична, військова, соціально-економічна, культурна, екологічна. Упродовж 1980-х рр. кількість матеріалів по цих сферах варіювалась, що дає змогу виділити найбільш актуальні проблеми для того чи іншого періоду.

Важливою рисою преси, яка підвищує її цінність як історичного джерела є варіативність форм подання матеріалу. В американській та радянській пресі 1980-х рр. текстові матеріали займали основне місце. В текстах відображалась як позиція офіційної влади по відношенню до іншої наддержави, так і ставлення до протилежної сторони крізь призму особистого бачення журналістів.

Одночасно із текстами на шпальтах газет активно публікувався візуальний, графічний матеріал, а саме: фотографії, карикатури, схеми, таблиці тощо, які істотно впливали на формування у громадській думці «образу ворога». У досліджуваній період особлива увага на сторінках преси приділялася карикатурам – сатиричним зображенням, в яких за допомогою перебільшення та загострення характерних рис створювався комічний ефект.

Також слід зазначити, що для періодичних видань характерне жанрове різноманіття матеріалів. Взагалі, всі газетні матеріали, в залежності від рівня співвідношення фактажу та аналітики, наявності чи відсутності оціночних суджень, можна розділити на три основні групи: інформативні, аналітичні, художньо-публіцистичні. Потреби суспільства на певному етапі його розвитку, суспільно-історичні умови життя обумовлюють роль, яка відводиться тому чи іншому жанру. Так, наявність ідеологічного протистояння між США та СРСР у 1980-х рр. обумовила поширеність на сторінках періодичних видань аналітичних та художньо-публіцистичних жанрів з метою впливу на суспільну свідомість, виховання у дусі патріотизму, створення почуття власної правоти у порівнянні з протилежною наддержавою. Значною мірою це було притаманне радянським газетам.

У роки американсько-радянського протистояння у пресі особлива роль відводилась художньо-публіцистичним жанрам, а саме фейлетонам, памфлетам, нарисам. Характерною рисою цих жанрів є високий ступінь емоційного забарвлення, сатиричний характер матеріалів. За допомогою цих жанрів у пресі США та СРСР висміювалися вади та недоліки протилежної системи. Також важливе значення відігравали аналітичні матеріали – статті, коментарі. Цим жанрам притаманні глибокий аналіз і широкий рівень узагальнень фактів, явищ. Вони дають змогу виявити авторську оцінку стосовно тих чи інших подій.

Досліджуючи пресу періоду Холодної війни варто враховувати той факт, що специфіка як американської, так і радянської преси у першу чергу зумовлювалася тогочасними політичними традиціями кожної із країн.

В США в ході історичного розвитку сформувався федеративний державний устрій, в рамках якого кожен штат має широкі повноваження. Це зумовило відсутність централізованих, єдиних для всієї держави періодичних видань. У кожному штаті публікувалася своя регіональна преса. Однак, певні видання отримали загальнонаціональну популярність, тож вони мали і мають дотепер важливе значення у політичному житті США. Газети місцевого значення купляли і передруковували новини із подібних видань.

Серед найбільш тиражних та популярних щоденних газет 1980-х рр. слід відзначити «The Washington Post», «The New York Times», «The Wall Street Journal» [2; 3; 4]. «The Washington Post» – найкрупніше та одне із найстаріших видань столиці США. У 1989 р. ця газета мала тираж 772 749 екземплярів [5, с. 173]. «The Wall Street Journal» (тираж у 1989 р. – 1 835 713 примірників) і «The New York Times» (тираж у 1989 р. – 1 068 217 екземплярів) – виходять друком у м. Нью-Йорку (штат Нью-Йорк) [5, с. 173].

Також інтерес для дослідження образу СРСР як основного ворога у 1980-х рр. представляють такі щотижневі журнали загальнонаціонального масштабу як «Time», «Newsweek» [6; 7]. Журнал «Time» є одним з найпопулярніших видань не тільки в США, але й у світі. У 1989 р. його тираж складав 4 393 237 примірників [5, с. 174]. Журнал «Newsweek» також був одним з наймасовіших американських щотижневих видань. Тираж видання у 1989 р. – 3 288 453 екземпляри [5, с. 174].

Американські періодичні матеріали в залежності від того, яких політичних поглядів дотримувалася

редакція, можна розділити на пресу ліберального та консервативного спрямування. Видання ліберального спрямування, серед яких слід відмітити «The New York Times», дозволяють простежити позицію Демократичної партії стосовно тих чи інших політичних питань та рішень США. Видання консервативного спрямування, як то «The Wall Street Journal» надають можливість дослідити погляди республіканців. Підтримка поглядів тієї чи іншої партії редакціями періодичних видань впливала і на висвітлення інформації про СРСР в досліджуваній нами період. У пресі консервативного спрямування простежується більш критичне, різке, вороже ставлення до Радянського Союзу, порівняно з позиціями авторів ліберальних газет.

На відміну від американських традицій, у Радянському Союзі всі редакції газет прямо або опосередковано, через спеціальні відомства, підпорядковувалися Управлінню пропаганди й агітації, що включало секретаріат і 19 відділів, у тому числі відділ центральних і відділ місцевих газет. Через це характерними рисами радянської преси були однобічне висвітлення подій, відсутність різноманітності у поданні інформації про міжнародні події та критики політичного курсу власної держави. Слід відмітити, що більшість громадян СРСР досить довірливо ставилася до влади і повідомлень преси. В СРСР найпотужнішими, найбільш впливовими були центральні газети, що одночасно були і найпоширенішими: «Правда», «Известия», «Труд», «Аргументы и факты» [8; 9; 10; 11].

У 1980-х рр. значну частину газетних видань випускали партійні комітети, вплив яких на суспільне життя був ще дуже сильним. Так, наприклад, центральним друкованим органом ЦК КПРС була газета «Правда».

Газета «Правда» – щоденне видання, перший номер якого був опублікований 5 травня 1912 р. У 1980-х рр. її тираж складав приблизно 11 мільйонів екземплярів. Ця газета містила багато ідеологічно навантаженого матеріалу і відігравала важливу роль у формуванні образу США як зовнішнього ворога СРСР.

Важливим джерелом для дослідження 1980-х рр. є щоденна газета «Известия», яка була офіційним друкованим органом Верховної Ради СРСР. У другій половині 1980-х рр. її тираж складав більше 8 мільйонів екземплярів. На сторінках даного видання висвітлювалися події політичного, економічного, культурного життя СРСР. У тому числі відображалася інформація про зовнішню політику Радянського Союзу.

Важливу і досить цікаву інформацію містить в собі газета «Аргументы и факты» – відносно нове видання, у порівнянні з іншою періодикою СРСР досліджуваного періоду. Перший номер газети було опубліковано у січні 1978 р. Спочатку дане видання було створено як бюлетень для лекторів та пропагандистів, що містив статистичні відомості, аналіз певних подій тощо. З 1982 р. ця суспільно-політична газета видавалася щотижнево по середах. У 1990 р. була занесена до Книги рекордів Гіннесу через найбільший в історії людства тираж – 33,5 млн. екземплярів [12].

Ще один потужний радянський інформаційний ресурс того періоду – газета «Труд». До початку 1990-х рр. це видання було загальносоюзним профспілковим друкованим органом. На 1990 р. її тираж досяг 21,5 млн. екземплярів. В газеті друкували матеріали про ситуацію у світі, зовнішню політику СРСР, відображали ставлення з боку радянського суспільства до світових подій.

У даній статті подано огляд лише незначної кількості друкованих видань, які дозволяють вивчити специфіку американсько–радянських відносин через призму «образу ворога». Для подальшого дослідження цієї проблематики варто також детальніше проаналізувати публіцистичні, наукові, спеціалізовані (медичні, економічні, жіночі, юнацькі, музичні, культурологічні, літературні та інші) видання, які певною мірою відображають епоху 1980–х рр.

Таким чином, преса є важливим джерелом для вивчення «образу ворога» в американсько–радянських відносинах у 1980–х рр. Вона містить як текстові, так і ілюстровані матеріали, що дає змогу виявити основні категорії, якими характеризувалась протилежна наддержаві і одночасно прослідкувати візуалізацію цього образу. Популярність аналітичних та художньо–публіцистичних матеріалів на сторінках американської та радянської преси у роки Холодної війни забезпечує можливість дослідити ставлення до іншої сторони та пануючі думки у суспільстві.

Список використаних джерел

1. Прохоров Е. П. Введение в теорию журналистики: Учебник [Электронный ресурс] / Е. П. Прохоров. – М.: Аспект Пресс, 2009. – 351 с. – Режим доступа: <http://hi-edu.ru/e-books/xbook714/01/about.htm>
2. The Washington Post, 1979–1991.
3. The New York Times, 1979–1991.
4. The Wall Street Journal, 1979–1991.
5. Gregory R. Cold War America, 1946 to 1990 / Ross Gregory. – NY: Facts On File, Inc. – 670 p.
6. Time, 1979–1991.
7. Newsweek, 1979–1991.
8. Правда, 1979–1991.
9. Известия, 1979–1991.
10. Труд, 1979–1991.
11. Аргументы и факты, 1979–1991.
12. Highest weekly newspaper circulation [Электронный ресурс] // Guinness World Records. – Режим доступа: <http://www.guinnessworldrecords.com/world-records/highest-weekly-newspaper-circulation>

References

1. Prohorov E. P. Vvedenie v teoriyu zhurnalistiki: Uchebnik [Elektronnyy resurs] / E. P. Prohorov. – M.: Aspekt Press, 2009. – 351 s. – Rezhim dostupu: <http://hi-edu.ru/e-books/xbook714/01/about.htm>
2. The Washington Post, 1979–1991.
3. The New York Times, 1979–1991.
4. The Wall Street Journal, 1979–1991.
5. Gregory R. Cold War America, 1946 to 1990 / Ross Gregory. – NY: Facts On File, Inc. – 670 p.
6. Time, 1979–1991.
7. Newsweek, 1979–1991.
8. Pravda, 1979–1991.
9. Izvestiya, 1979–1991.
10. Trud, 1979–1991.
11. Argumenty i fakty, 1979–1991.
12. Highest weekly newspaper circulation [Elektronnyy resurs] // Guinness World Records. – Rezhim dostupu: <http://www.guinnessworldrecords.com/world-records/highest-weekly-newspaper-circulation>

Pokliatska V. V., leading specialist The Central State CinePhotoPhono Archives of Ukraine named after H. Pshenychnyi (Ukraine, Kyiv), lera_nv@mail.ru

The informative potential of the press as a source for the study of «Enemy image» in US–Soviet relations in the 1980s

In the article there are characterized the most massive and popular periodicals in the USA and the USSR, which provide the opportunity to explore the «Enemy image» and its evolution in US–Soviet relations during the 1980s. There are revealed the informative potential of such American periodicals as «The Washington Post», «The New York Times», «The Wall Street Journal», «Time», «Newsweek».

Among Soviet press the focus was made on such as «Pravda», «Izvestia», «Work», «Argumenty i Fakty». There are illuminated the basic functions of the press, such as communicative, directly–organizational, social–orienting, cultural–forming, advertising–informational, recreational. The author concluded that the presence of both text and illustrated material makes it possible to identify the main categories, which the opposite superpower were characterized by and to follow the visualization of its image. The popularity of the analytical and artistic–journalistic materials on the pages of American and Soviet press during the Cold War provides an opportunity to explore attitudes towards the opposite side.

Keywords: press, USA, USSR, US–Soviet relations, «enemy image».

Покляцкая В. В., ведущий специалист, Центральный государственный кинофотофоноархив Украины
им. Г. С. Пшеничного (Украина, Киев), lera_nv@mail.ru

Информационный потенциал прессы как источника для изучения «образа врага» в американско–советских отношениях в 1980–х гг.

Охарактеризованы наиболее массовые и популярные периодические издания США и СССР, которые дают возможность исследовать «образ врага» и его эволюцию в американско–советских отношениях в течение 1980–х гг. Раскрыты информационные возможности таких американских изданий как «The Washington Post», «The New York Times», «The Wall Street Journal», «Time», «Newsweek». Среди советских изданий внимание уделено таким как «Правда», «Известия», «Труд», «Аргументы и факты». Освещены основные функции прессы, а именно: коммуникативная, непосредственно–организаторская, социально–ориентирующая, культурно–формирующая, рекламно–справочная, рекреативная. Автор пришел к выводу о том, что наличие как текстовых, так и иллюстрированных материалов дает возможность выявить основные категории, которыми характеризовалась противоположная сверхдержава и одновременно проследить визуализацию этого образа. Популярность аналитических и художественно–публицистических материалов на страницах американской и советской прессы в годы Холодной войны обеспечивает возможность исследовать отношение к другой стороне.

Ключевые слова: пресса, США, СССР, американско–советские отношения, «образ врага».

* * *

УДК 341.33:930.1(477)

Ящук О. Ю.,
аспірантка кафедри історії та археології слов'ян,
Національний педагогічний університет
ім. М. П. Драгоманова (Україна, Київ),
zholobb@gmail.com

МІЖНАРОДНІ ЗВ'ЯЗКИ УКРАЇНСЬКОГО ЧЕРВОНОГО ХРЕСТА: ІСТОРИОГРАФІЧНИЙ ДИСКУРС

Проаналізовано праці дослідників червонохрестного руху в Україні. Виокремлено та розглянуто основні етапи вивчення вітчизняними вченими міжнародних зв'язків Українського Червоного Хреста з часу зародження організації у період національно–визвольних змагань 1917–1921 років до сьогодні. Увага зосереджується на особливостях висвітлення науковцями транскордонної діяльності громадського об'єднання упродовж радянського періоду його існування. Досліджено присвячені зазначеному питанню наукові розвідки зарубіжних вчених.

Ключові слова: Український Червоний Хрест, міжнародні зв'язки, вітчизняна історіографія, зарубіжні дослідження.

Наразі Україна стверджується, як суверенна держава, у якій відбувається процес формування громадянського суспільства. Українське суспільство керуючись демократичними принципами не лише поглиблює контроль за діяльністю інститутів державної влади, але й намагається поліпшити їх функціонування утворюючи громадські об'єднання. Обравши європейський шлях розвитку громадяни України намагаються переймати набутий західноєвропейським суспільством досвід самоорганізації. Свідчення тому – багатогранна діяльність великої кількості добровільних товариств серед яких важливе місце належить Товариству Червоного Хреста України. Сприятливі умови для розвитку історії породили низку праць про функціонування громадського об'єднання. Разом із тим для історичної науки актуальним